СЕКЦІЯ № 8.

ІННОВАЦІЇ В ГАЛУЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Борис ДРАГУНЦОВ,
здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка (м. Тернопіль)
e-mail: Draguntsovb@gmail.com

МЕНТОРСЬКА ПІДТРИМКА МОЛОДІ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ У РОЗРОБЦІ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ ПРОЄКТІВ

Глибокі, часто кризові зміни освітнього простору в Україні висувають нові вимоги до соціалізації та життєвого самовизначення молоді з особливими освітніми потребами (далі – ООП). Традиційні підходи до професійної орієнтації та професійної підготовки осіб з ООП здебільшого спрямовують на репродуктивні види зайнятості, що обмежує їх суб'єктність в умовах динамічних змін ринку праці. За таких обставин формуванню підприємницької компетентності належить стратегічна роль, а найбільш придатним майданчиком для її розвитку стає неформальна освіта, яку забезпечують громадські організації, молодіжні хаби, інклюзивні творчі майстерні тощо. Разом із тим запуск власного підприємницького проєкту вимагає наявності комплексу знань і навичок, самостійне опанування яких для молоді з ООП часто пов'язане з когнітивними, бар'єрними та комунікативними перепонами. Тому можна говорити про об'єктивну потребу в створенні адаптивного інструментарію психолого-педагогічного супроводу молоді з ООП, серед якого ключове місце займає менторська підтримка. У системі підприємницької освіти роль менторів є критично важливою для формування в підприємців-початківців практичних знань і умінь, необхідних для запуску й управління підприємницьким проєктом.

У аналітичному звіті ОЕСР щодо бар`єрів, механізмів підтримки, наставництва та стартапів для людей з інвалідністю [2] є приклади успішних кейсів в різних країнах, які увиразнюють роль менторської

підтримки молоді з ООП в процесі самозайнятості. При цьому менторство часто поєднане з іншими інструментами підтримки.

У проєкті «Ready to Start» (Велика Британія), організованому благодійною організацією *Leonard Cheshire Disability*, партнерські організації надавали учасникам менторську підтримку, проводили тренінги, а також індивідуальні консультації щодо питань, які є супутніми до підприємницької діяльності (соціальні виплати, житло, самоменеджмент тощо). Згідно з опитуваннями учасників, пропозиція менторства була названа другим за важливістю й корисністю елементом підтримки після мікроґрантів**.**

Ще один британський проєкт «Enabled4Growth»охоплював менторський та тренінговий супровід підприємців з інвалідністю для підготовки до пітчингу перед інвесторами, оформлення заявок на фінансування та виходу на нетворкінг із фінансовими донорами.

У проєкті «Looking for another sense for entrepreneurship» (Словаччина), який ангажував нечуючих підприємців, після навчального інтенсиву учасники отримували безкоштовну менторську підтримку, яка включала допомогу в розробці бізнес-плану та консалтинговий супровід упродовж перших 12 місяців роботи підприємницького проєкту**.**

Турецько-нідерландський проєкт «Disabled at Work», переможець *European Enterprise Promotion Awards* у номінації відповідального та інклюзивного підприємництва, забезпечував комплексну підготовку осіб з особливими освітніми потребами, що поєднувала тренінги та менторинг для виходу людей з інвалідністю на ринок праці або в самозайнятість [2, с. 12–17].

В Україні у 2026 році уряд затвердив новий порядок надання менторської підтримки молодим підприємцям, відкривши додаткові можливості для запуску та розвитку власної справи. Програма орієнтована на молодь віком 18-25 років, зокрема ВПО та осіб з інвалідністю, і передбачає не лише навчання, а й практичний супровід підприємницької діяльності. Учасники, зокрема, молоді люди з ООП, зможуть отримати консультації, індивідуальні плани розвитку та підтримку у пошуку мікрогрантів [1]. До менторства планують залучати юридичних осіб, членів громадських об’єднань, представників закладів освіти та міжнародних організацій, консультантів офісів «Зроблено в Україні». При цьому

формами менторської підтримки вважатимуть навчання, надання менторами консультаційної, практичної та методичної допомоги, індивідуальний менторський супровід молодих підприємців для розвитку власної справи, менторський супровід для отримання молодими підприємцями ґрантів [1].

Аналіз наукових джерел свідчить, що компонентами моделі менторського супроводу можуть також бути:

1. Емоційна та моральна підтримка (*Emotional Support*) з боку ментора, який стабілізує мотивацію підопічного у кризові моменти.
2. Консультування та експертна порада (*Providing Advice*).
3. Обмін прикладним досвідом (*Sharing Knowledge and Experience*).
4. Розвиток практичних навичок (*Help Build Skills*) лідерства, самопрезентації (пітчингу) та комунікації з клієнтами.
5. Ознайомлення з доступними ресурсами (*Introducing Resources*) передбачає впевнену навігацію в навчальних матеріалах, корисних сервісах, процедурі пошуку ґрантів або потенційних партнерів.
6. Входження в бізнес-мережі (*Connecting with Business Networks*) за підтримки ментора, який виконує роль своєрідного брокера контактів, відкриваючи підопічному вихід на ширшу ділову спільноту.
7. Стимулювання інновацій та креативності (*Encouraging Innovation*) – допомога у пошуку нестандартних ідей та альтернативних шляхів розв’язання проблем власного підприємницького проєкту.
8. Формування впевненості підопічного у власних силах (*Improving Self-Confidence*) [3].

Отже, менторська підтримка є важливою для формування у підприємців-початківців практичних знань і умінь, необхідних для запуску й управління підприємницьким проєктом. Менторська підтримка у системі неформальної освіти виступає дієвим інноваційним механізмом подолання психологічних, інформаційних та соціальних бар’єрів у розвитку підприємницької компетентності молоді з ООП. Вона забезпечує перехід від абстрактного вивчення основ бізнесу до практичного створення успішних підприємницьких проєктів. Ментори при цьому забезпечують необхідне спрямування, практичний супровід і моральну підтримку молодим підприємцям, допомагаючи їм успішно долати виклики та труднощі, що виникають під час старту та в процесі ведення власного бізнесу [3]. У той

же час менторство не має бути хаотичним чи епізодичним, потрібна чітка покрокова програма його здійснення.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Порядку надання менторської підтримки молодим підприємцям : постанова КМУ від 01.04.2016 р. № 472. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/472-2026-%D0%BF#Text (дата звернення6 08.10.2026).
2. Halabisky D. Entrepreneurial Activities in Europe – Entrepreneurship for People with Disabilities. *OECD Employment Policy Papers*. Paris : OECD Publishing, 2014. № 6. URL: http://dx.doi.org/10.1787/5jxrcmkcxjq4-en (дата звернення6 08.10.2026).
3. Prastyaningtyas E. W., Sutrisno S., Soeprajitno E. D., Ausat A. M. A., Suherlan. Analysing the Role of Mentors in Entrepreneurship Education: Effective Support and Assistance. *Journal on Education.* 2023. № 5 (4). P. 14571–14577. DOI: 10.31004/joe.v5i4.2511.